1

చామన - చాయ

[లక్ష్మీదేవి మాయమైపోయింది:– ఏమైపోయిందో, ఎవరికీ తెలియదు. నింద మోయలేక, ఎందులోనో దూకి ఉంటుందని కొందరు అనుకున్నారు.

ప్రాణం–తీపి చావనివాళ్ళు...ఎబ్బే అదికాదు, ఏ అధ్వాన్నపు అడవులో పట్టిఉంటుందని, సిద్ధాంతంచేశారు.

ఏమైతేనేం, లక్ష్మీదేవి మాయమైపోయింది.

పోయిందని హఠాత్తుగా తెలిసినప్పుడు ఏమైపోయిందో అని గుండెలు తోడుకుపోయినవి. కాని—

కాని...లక్ష్మి పోయినందుకు, పరమానందమైంది. అలాటివాళ్ళు బతికేలోకం ఎక్కడన్నా వేరేఉందా.

మా జాతి, జాలిపడేందుకుకూడా నోచుకు జన్మెత్త లేదు...కాని, తాతకు ఉన్న పాటినీతికి కొరమాలినా మాకూ బాధలుభరించే పడుచుదనం. రొక్కంతోబాటు కలకాలమూ ఉండదు.

లక్ష్మి పోవడమే, మంచిది...కాని ఆమాట నా నోటి వెంటరావడం...అది ఏనాఁటో, మాలో ఏతరంవాళ్ళో చేసుకున్న పాపం—

పాపం...లక్ష్మీదేవి...]

—ఏం మాయచేశో, ఏలాగో మరులుపుట్టించి, సుబ్బారావు రెండోకొడుకు, లక్ష్మిందేవి గొంతుకోసి, నట్టేట్లోదించాడు–అని నాకు నీళ్ళతోడిపెట్టే హనుమా

యమ్మ, సన్నఉదయం చెపితే – మొదట నేను నమ్మలేదు సుమా.

లక్షిందేవి గుణం అలాంటిదని నేను అనుకోలేదు.

...దరిద్రుడికూతురు: దరిద్రుడి మనుమరాలు. ఆ పిల్లదానికి డబ్బువిలువ ఏమిటో తెలియదు: తల్లీదండ్రీ చిన్నప్పుడే పోయినా, తాత, దానికి వేయినుంది బలగం పెట్టు: బొడ్డుఊడనప్పటినుంచీ, తనతో బాటు ఒళ్ళునంచి కోటలో పనిచేయించేవాడు. పూవుల్లో పెట్టి పెంచేవాడు: ఆ కుటుంబానికి "ఇదిలేదు" అనేలోటు ఏకోశానా లేదు. మాతోటనే నమ్ముకుని-మాయింటినే నమ్ముకుని-తరతరాలుగా వర్ధిల్లుతూవచ్చారు...నేటిదాకా—

నా కళ్ళముందర పెరుగుతూన్న పసిపిల్ల కాబట్టి, ఎన్నడు పెరిగి పెద్దదైందో నేను గమనించలేకపోయినాను. ఈడువస్తూన్నదనీ, చూసిన కుర్రవాళ్ళ నోరూరించే తళుకు బెళుకూ ఆ చిన్నదానికి అబ్బిననీ-నాకు ఆ ధ్యాసే లేదు సుమా-ఫలానా మనువు అమిరిందని, వాళ్ళ తాత నాదగ్గరకు ఎన్నడో ఓనాడు వచ్చి చెపుతాడు: అప్పుడు. సరే, సలక్షణంగా, సారెచీరెపెట్టి, అత్తవారింటికి పంపించడం ఎలాగూ జరుగుతుంది ..అందుచేత, నాకు ఆ ఆలోచనే పోలేదు. చివరకు ఇలా ముణుగుతుందని కలగననూ లేదు

—వినేప్పటికి నాకు మతిపోయింది. స్నానానికి చెంబుఎత్తి మీద పోసుకోబోతున్నవాడినల్లా, ఆ పళాన అది అక్కడ పారేసి...అలాగే, వాళ్ళ పాకవేపు పరిగెత్తాను... బిక్కు- బిక్కుమంటూ అక్కడక్కడ గింజలు

కొక్కిరిస్తూన్న కోడిపెట్టలు నా విసురుకు, రెక్కలు విలవిల లాడించుకుంటూ మలుపుతిరిగి పారిపోయినవి...అలికిడి సడి కట్టె, చూపుమేరలో గున్నమామిడివారను కుక్కిలో కూలబడిఉన్న తాత, లేచి, నన్నుచూసి, విల-విలలాడుతూవచ్చి, సగందూరంలో కుప్పకూలినట్లు కూలిపోయినాడు.

"బాబయ్యా, ఈ తప్పంతా నాది: ఇదంతా ఏనాడో నేను చేసుకున్న పాపం..." ఒక్కొక్కమాట కుమిలి-కుమిలి బయట పడుతూన్నది.

"నెయ్యాన్నంతినే మహారాజులకు, నీచపు బుద్ధులు పుట్టిస్తాడు ఎందుకు బాబూ భగవంతుడు?"

తాత కనుకొలకుల్లో ఒక్క నీటిబిందువైనా లేదు. మొగమంతా, కాగిన తాషామరఫా చర్మంలాగా బిర్రబిగిసి పెటపెటలాడుతూఉంది: కన్నీళ్ళలో తెప్ప తేలకపోతే, గుండెను పట్టుకుపోయిన శోకం ఆ ముసలిజీవాల్ని విరుచుకు తినేస్తుంది...తాతను ఏడిపించమని ..మా ఇలవేలుపులకు వేయివిధాల మ్రొక్కుకున్నాను.

ఏముందీ, మామూలు కథే...

ఎవడో అయిన యింటిపిల్లవాడు, ఏమీ అభమూ శుభమూ తెలియని అమాయకపు పడుచును...ఎలాగో గోతులోదించి...చేతులు దులుపేసుకుని, తనత్రోవను తాను చక్కాబోవడం...

ఒళ్ళుపరవశించిన తీయదనంలో, చేసేదేమీ తెలియక...తీరా నిలువునా మునిగిన తరువాత చేసింది తప్పని తెలుసుకుని...ఏపాపమూ నిజానికి ఎరుగని ఆ పిల్లది...

ఆహుతి అయిపోవటం...కోటి-కోట్ల పర్యాయములు జరిగింది ఇలా. లోకంలో ఇలాగే జరుగుతుంది.

—కాని అలా అనుకుని ఊరుకునేందుకు మనసు ఒప్పుతుందా?- నిలువెల్లా దహించుకుపోతుంది- మమకారము అలాంటిది: లక్ష్మీదేవి, నాకు చిన్న చెల్లాయ్.

"ఇహ ఈజన్మకు, నా కళ్ళకు కనబడదు నా తల్లి... దాని అభిమానం నాకు తెలుసును..." నా అభిప్రాయమూ అదే: నేను ఎరుగున్నంతలో, లక్ష్మీందేవి ఎన్నడూ ఎవరి చేతనూ మాటపడి ఎరుగదు: కులానికి పేదఅన్నమాటగాని, ఆ కుర్రదాని గుణం విలువకట్టరానిది...

"ఏం తల్లీ అలాఉన్నావు" అన్నాడట, పిల్ల ఏదో నలతగా, పరాకుగా ఉండటంచూసి:

"ఏం లేదులే" అన్నదట:

"ఏం లేకపోవడమేమిటే...చెప్పు" మని బ్రతిమాలాడట: నిర్బంధించాడట: బుజ్జగించాడట...

"నేను, నీళ్ళోసుకున్నాను?" అన్నదట...

"ఎందుకలా నిలుచుంటావ్ సిగ్గులేక? పోయి ఏ వట్లో నన్నా కలు..." అన్నాడు..."సరేలే తాతా" అన్నది-వెళ్ళిపోయింది...

లక్ష్మీందేవి చుట్టుప్రక్కల ఎక్కడా తేలలేదు-ఏమైపోయిందో తెలియలేదు...

—ఓనాడు చీకటిలో, తాత, నా నిద్రమంచందగ్గరకు వచ్చాడు.

"సెలవియ్యి బాబూ-నేను పోతాను" అన్నాడు క్రుంగిపోతూ.

"ఎక్కడికి"

"ఎక్కడికంటూ ఏమిటి-లక్ష్మి ఎక్కడుందో..."

తాతకు మతిబోయిందనుకున్నాడు.

"ఎక్కడెక్కడో వెదుకుతాను...ఏ అధ్వాన్నపు అడవిలోనో వెదకుతూ రాలిపోతాను. ఊరికే ఉంటే మతి పోతూంది: మతి పోతూందనుకుంటేనే వెర్రిఎత్తుకొచ్చేట్టుంది...బతుకంతా మీసేవలో గడిపాను: చివరకు వెర్రిచావు చచ్చేట్టు చేయకు బాబూ-నన్నుపోని..."

తాతకు దణ్ణంపెట్టాలనిపించింది: వంగి పాదాలు పట్టుకున్నాను: తాత, రావాకులాగా కంపించిపోతూ, పసివాడిలాగా పెద్దపెట్టున ఏడుస్తూ వెళ్ళిపోయినాడు.

...నాకు, నెంనే మతిపోయిందని చెప్పడం శుద్ధపొరబాటు: ఉన్నదో, పోయిందో. రెండురోజులపాటు, దహరాకాశమంతా చీకటిగుయ్యారం. 13వ తారీఖుమీద నిలిచిపోయిన చూపు, మేలుకుని 15వ తేదీనిచూసింది.

తెలివి వచ్చినప్పటినుంచీ, ఏమిటిచెయ్యాడం అని కలవరింత బయలుదేరింది...కాని, ఏం చెయ్యాలోమాత్రం పాలుపోలేదు...చివరకు నామీద దయతలచి, కాళ్ళు వాటంతట అవి దారవతెచ్చుకుని కాయాన్ని సుబ్బారావుయింటికి యీడ్చుకు వెళ్ళినవి. వాళ్ళయిల్లు అల్లంతదూరాన కనబడటంతోనే మనసులో బాణసంచా ఉద్ధోలంగా రగలడం మొదలుపెట్టింది. రకరకాల మారణసాధనాలు పుట్టుకు వస్తు

న్నాయి: దేనికదే సుబ్బారావు రెండో కొడుకుమీదికి సూటిగా దూకుతూంది. అన్ని అస్త్రాలధాక ఒక్కసారిగా తగిలితే, ఆ పరాత్పరుడే తట్టుకోలేక అవతారం మార్చుకోవలసివస్తుంది. ఒక్క అల్పప్రాణి, అనంతకోటిజీవరాసుల్లో సుబ్బారావు రెండోకొడుకు, ఏమైపోతున్నాడు?...

వాడు, దెబ్బ-దెబ్బకూ ఛస్తున్నాడు. మరో ప్రేటు తినడానికి మళ్ళా తెప్పరిలుతున్నాడు వాడు అన్నిచావులు చచ్చినా, నా కసిలో, ఆవగింజలో-అరపాలు యింకా తీరలేదు.

—సుబ్బారావు ముందుహాల్లో తివాచీమీద కుదిమట్టంగా కూర్చుని ఉన్నాడు, నునుమడిని ఒళ్ళోపెట్టుకుని. గుమాస్తాలు నమస్కారం చేశారు. నేనూ మొత్తానికి, అంత ఆసామీనేకనుక మొగం వేయిముడతలుపడేట్టు, కోట తలుపులు విడలాగినట్లు, పుట్టెడుబరువు పెదవులసందునించి, చిరునవ్వొకటి నా వంకకు పెకలించి, ప్రక్కకు జరుగయత్నించినగుర్తుగా ఒళ్ళు ఓ నూలువాసి కదిలించి...ఇదమిదమాసనం-గా, సరసను పతాక బోర్లగిలవేసి జరిగాడు....సుబ్బారావు ప్రక్కనుకూర్చుంటే, కోవ్వొత్తుల గిడ్డంగిలో కాలు చేతులు కట్టేసి పారేస్తే ఎలా ఉంటుందో అలా ఉంటుంది. అవస్థ...ఏది ఎలా అయినా, యీస్థితిలో ఫరవాలేదు.

"ఏమోయ్. మీ చిన్నవాడు ఏడీ?" అన్నాను, మాటలధోరణిలో అడిగినట్లు-కాలూ చెయ్యీ కూడదీసుకున్న తరువాత.

'ఏమో, దొరగారు ఏరాజ్యాలు ఏలబోయినాడో-'.

కోపంగా లేదు. అంతో-యింతో గర్వంగానే అన్నాడు సుమిత్రా.

"రాజ్యాలు ఏలేవాళ్ళపాట్లు, యూరప్‌లో గీరప్‌లో ఏమైనాయో చూస్తూనే ఉన్నాం కదా. తలకాయలు ఎగర డానికి సిద్ధంగా ఉన్నాయ్!

'తలకాయ అంటూ ఉన్నవాడికి కాని ఆ దిగులు -' సుబ్బారావు మరొక్కసారి నవ్వేందుకు విశ్వ - ప్రయత్నం చేశాడు, కాని, లాభించలేదు - సాగరగర్భంలో ప్రజ్వలించే బడబానలంలాగా, నవ్వు, నఖ-శిఖ పర్యంతమూ లోలోనే కుతమారింది; ఉండుండి, రాలుతూంది.

...సుబ్బారావు మనమడు, యిందాకటినుంచీ తెగ మారాం చేస్తున్నాడు - బల్లమీంది కృష్ణవిగ్రహాన్ని యివ్వ మని...ఏమరించాలని ఎన్నివిధాలో తంటాలుపడి, విసుగేసి, వాళ్ళమామ్మను కేక వేశాడు. పాపం కాసి ఆ పెద్ద ముత్తైదువ ఎడంగా గుమ్మంలో నిలుచుని చేతులతో సైగ చేసి పిలుస్తూంది మనుమడిని; ఆ రాలుగాయి, మరీ విలవిల లాడుతూ కాళ్ళూ చేతులూ నిలవకుండా యిల్లుతీసి పందిరేస్తు న్నాడు. సుబ్బారావు, ఇక లాభం లేదనుకున్నాడు కాబోలు. వాడితో రాజీకివచ్చి 'అది తగనిబలువు. ఏంచేస్తావురా నాన్నా' అని గారాబంగా అడిగాడు. ఆ కుర్రకుంక తడుము కోకుండా 'పగలకొడతాను' అన్నాడు. సుబ్బారావుకు, మహా - ముద్దొచ్చింది వాడి మాటలకు 'వేలెడున్నాడో లేదో, యీ బొజ్జలో ఎంత ఊహ ఉందిరా, బాబూ' అంటూ, 'పగలగొట్టావా' అంటే నీబుగ్గలు సాగదీసి...

బూరె లాండించి పెడతా చూసుకో' అనిసాగదీస్తూ, బొమ్మ వాడిచేతికి యిచ్చాడు - వాడు ముక్కలు చెయ్యనేచేశాడు.

అవతల గుమ్మంలోనుంచి, యిల్లాలు నెత్తీ నోరూ కొట్టుకుంటూ యిందాకటినుంచీ లబలబలాడుతూనే ఉంది, 'అది వాడికి యివ్వొద్దు మొర్రో' అంటూ. వినిపించుకుంటేనా? - తీరా అధ్వాన్నమైపోగానే 'నిక్షేపంలాంటి బొమ్మ...' అని ఉసూరుమన్నది. సుబ్బారావు, వినిపించుకున్నట్టూ—వినిపించుకోనట్టూ కాకుండా, 'పోనిద్దూ... చిన్నతనం. వాడిమీంచి బలాదూర్' - అని, ఇక ఆవిడ మళ్ళీ నోరెత్తేందుకు వీలులేనంత ఖండితంగా చెప్పి...నాతో సంభాషణ అందుకునేవాడిలాగా, యీ ప్రక్కకు తల తిప్పాడు.

నాకు, యిందాకటినుంచీ సల-సలలాడిపోతూం దేమో, సందుచిక్కిందే వ్యవధాసంగా ఉన్నవి నాలుగూ పెట్టేశాను. పట్టుకుని, కడిగి-కడిగి వదిలిపెట్టాను, అతని సుపుత్రుడు చేసిన ఘనకార్యం.

అంతావిని-సుబ్బారావు ఎంతో నొచ్చుకుంటాడు... ఎంతో ఖిన్నుడైపోతాడు...పాపపరిహారం ఏమిటని అడుగుతాడు. ప్రాధేయపడతాడు. తప్పక అలా జరిగితీరుతుంది- అని అనుకున్నాను.

సుబ్బారావు ఏంచేశాడో తెలుసునా, విని-విని, బద్ధకంగా చిటికె వేస్తూ ఆవలించి ఒక్క-నిమిషం నిదానించి "పోనిద్దూ, ఏదో చిన్నతనం" అని ఒక్క-మాటలో కొట్టేశాడు.

నిలువునా నీరవడమంటే ఏమిటో అప్పుడు నాకు తెలిసివచ్చింది. మొగం అప్పచ్చిఅయేట్టు ఒక్క గుద్దు గుద్దుదామనిపించింది. కాని, గోడను గుద్దితే ఎంతో—అంతే... అయినా, నేనూ, ముసలివాణ్ణే:- పసివాడు బొమ్మను పగులగొట్టినా, వాడు కేపీపాటికి ఎదిగి ఎవతె జీవితమో భగ్నం చేసినా... రెండూ ఒకటేఅవ్వాలి దృష్టిలో. ఏం చెప్పినా అంతకన్న ఆ జీవానికి, అర్థంకాదు.

ఈ ప్రబుద్ధుడి కొడుకు... వాడు మరీ యింతకన్న ఛండాలుడౌను.

—ఆదికాలంనాడు, ఖజానాకొట్లు మూలగకుండా, భూతాలూ బ్రహ్మరాక్షసులూ కాపలా కాస్తూంటాయట. వాటికి, ఆకలైనప్పుడల్లా, కూర్చున్న చోటనుంచే. ఏదో ఓ జీవాన్ని జుర్రునపీల్చి, చప్పరించి, ఒక్క గుక్కను మింగేసి మళ్ళీ ఆకలయ్యేదాకా... ఏమీ ఎరుగనట్లు అలా చలనం లేకుండా మొద్దుల్లాగా పడిఉంటాయట- అని, నా చిన్నతనంలో మా అమ్మమ్మ, కాకమ్మ-పిచికమ్మ కథల్లో చెప్పిన ముక్కకు తిరుగుడు ఏభై ఏళ్ళకు అర్థంఅయింది...

—సుబ్బారావుమీద, కోపంరాలేదు. మనిషి కాదు కదా అని, చచ్చేటంత-జాలి వేసింది... లక్ష్మీదేవి బ్రతికి ఉండి—బట్టకడితే,... చిగురుకు మరో భూతాన్ని కనేదేమో అని భయంవేసినమాట నిజం.

—లక్ష్మీదేవి పోయినందుకు పరమానందమైంది.